

Nr. 87 - Persillekræmmeren - 2012

Indtryk fra Amerika 1948

Østergaards Frøavl. Efter stifteren Rasmus Østergaard (1866-1940) overgik den daglige ledelse af firmaet til datteren Sine Østergaard (1899-1957) og svigersønnen Rasmus Bjerregaard Rasmussen (1895 -1977). Østergaards Frøavl omfattede dengang et personale på over hundrede personer og et frøudvalg på flere tusinde katalogvarer. Dertil kom forsøgsmarker og et landbrug med køer og grise. Det var det største frøfirma i privateje i Danmark.

Personalet på Østergaards Frøavl linet op til fotografering, 1959.

I 1947 fik firmaet en brilliant ide: At udgive et månedsskrift "Avlerbladet Stensballefrø". Det sendtes til firmaets kontakter landet over. (nr. 1-12 pr. år). Her bragtes aktuelle artikler om det nyeste indenfor frøavl skrevet af firmaets konsulenter, dels baseret på egne erfaringer og dels baseret på andres erfaringer fra ind- og udland. Bladet var eftertragtet, da resultater fra officielle forsøgsstationer gennemførtes over 3-4 år for at være pålidelige, og derfor kunne de være uden praktisk værdi, da omtalte produkter i mellemtiden var ændret eller helt udgået af handelen. Efter 2. verdenskrig var landbrug og gartneri inde i en accelererende udvikling. Meget skulle indhentes. Man gik på næsten ingen tid fra heste til traktorer, fra kornhøst med selvbinder til mejetærsker, fra græsslåning til høst med grønthøster, osv. Alt i redskaber og maskiner udskiftes.

Lokalarkivet har studeret "Avlsbladet Stensballefrø" 1947-1954. Her findes bl.a. en artikelserie over 12 numre "Indtryk fra Amerika", der viser, hvor langt Danmark var bag efter udviklingen i USA. Artiklerne er skrevet af juniorchef Mogens Østergaard Rasmussen (1925-1981), der sammen med sin kone, Kirsten Gammelgaard var på 1 års praktisk studieophold i North Dakota, der er en af de største hvedeproducerende stater i USA. Opholdet bestod af et ti måneders praktikophold i et frøfirma i hovedstaden Bismarck (15.498 indbyggere i 1940), og de sluttede med en to måneders rundrejse i flere stater for at besøge firmaer og forsøgsstationer for at få indsigt i og viden om frøavl, der kunne udnyttes i Danmark. Sidst nævnte rundrejse skete sammen med fætteren frøavlskonsulent Henry Østergaard Knudsen (1920-1981), der var i USA for at studere krydsningsfrodighed i køkkenurter (udvikling af urter med specielle egenskaber). Mogens og Henry var 3. generation i firmaet efter Rasmus Østergaard.

I det følgende gives et resumé fra én af artiklerne vedr. opholdet i Dakota.

Typisk amerikansk gade i North Dakota.

Landmandsliv i North Dakota

I vinterens løb var temperaturen nede på $\div$ 40 grader Celsius, medens sommerens lå mellem 40-45 i skyggen (fastlandsklima). Forårsarbejdet begyndte i marts. Jorden i North Dakota er endnu så jomfruelig, at folk, der har forstand på det, regner med at gødskning af jorden ikke vil blive aktuel i hvert fald de første 100 år. Dakota hører til præriestaterne (midt i USA og op mod Canada), og som følge heraf er det mest vårhvede, der dyrkes her. Vinterhveden kan slet ikke benyttes, da den i den hårde frost vil blive fuldstændig udvintret. Vårhveden har som bekendt også en bedre bageevne end vinterhveden. Arbejdet foregår på den måde, at farmeren har en stor traktor, og bag denne kobles en tre-furet plov, en harve og en såmaskine, der passer til skårets bredde. På såmaski såmaskinen er der ruller, en tromle eller et andet redskab til at pakke jorden sammen om den udsåede hvede. Denne kombination kører farmeren så ud til det sted, hvor han vil begynde arbejdet, og så går det løs, indtil det hele er tilsået. Mange af markerne er på en hel ”sektions”, dvs. 1 kvadratmile, der er 2,56 kvadratkilometer, og det er igen 460 tdr. land.

*Uvejr er et problem i North Dakota.
Her ses hagl, 30-38 mm, der blev fotograferet under opholdet.*

Det er dog ikke blot hvede, der dyrkes. Man er mere og mere ved at komme ind på at dyrke majs, som så bruges til foder. Majsens udsås med ret stor rækkeafstand, således at der ”smides” 3 á 4 kerner med en bestemt afstand, svarende til afstanden mellem rækkerne, og det gør, at det kommer til at se ud, som om man havde plantet planterne i hjørnerne af felterne i et skakbræt. Det er meget praktisk, for man kan så traktorrene på alle leder af stykket, og det bliver jo således en god rensningsafgrøde at have i jorden, og det er faktisk let at have med at gøre.

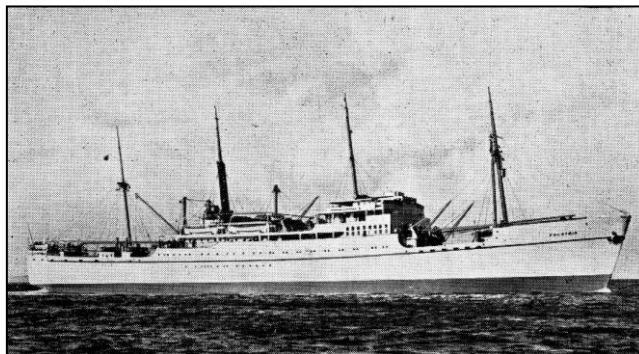
North Dakota deles på midten af floden Missouri, og denne deling har mere end én betydning. På østsiden af floden er der næsten udelukkende agerbrug, medens det på den vestlige side er lige omvendt med kvægavl. Det med kvæg giver meget ekstraarbejde om vinteren. Men for dem som har kvæg, er det i forhold til dansk kvægbrug meget let. Kreaturerne går ude næsten hele året og har kun et halvtag til læ, og der er kun få malkekøer blandt disse, resten er udelukkende til kødproduktion. Kreaturerne væsentlige vinterfoder er høg og så noget majsensilage.

Høhøsten falder sidst i foråret og sidst i juli, og det er forbavsende at se, så let det går for hånden. Farmeren har simpel hen et stykke prærie med permanent græsning, som han deler i to halvdele. På den ene del lader han så kreaturerne græse hele sommeren igennem, og på den anden del klipper han græs til høg, der presses til enten store firkantede eller cylinderformede baller. Disse baller er praktiske, når de i åben indhegning anvendes, idet kreaturerne skal trække høet af dem, og på den måde kommer de ikke til at træde i høet.

Dog har man ikke altid arbejdet på denne måde. Der var også en gang, da man ikke havde traktorer og moderne maskiner. Vi har set ældre farmere, som var krumbøjet og forslidte af at gå bag hestene eller sidde i sadlen, når man skulle fra det ene sted til et andet. Man må heller ikke glemme, at under den store tørke i begyndelsen af 1930'erne var der mange farmere, som ikke i tre år i træk så et grønt strå eller spire på deres marker.

Frøfirmaet i Bismarck, hvor praktikopholdet foregik, og hvor de to praktikanter (trainees) tjente så meget, at de kunne købe en nyFord bil (1620 \$) til resten af turen rundt i staterne. Bilen (dollargrin)kom i øvrigt med hjem til Stensballe, hvor bilen var en sjælden og beundret genstand, der på den tid var omfattet af rationering og pengeknaphed.

I 1948 rejste man med skib til USA. I dette tilfælde med ØK "Falstria".

Kildeangivelse

Mogens Østergaard Rasmussen: Indtryk fra Amerika & Henry Østergaard Knudsen: Krydsningsfrodighed i Planteavlens tjeneste. "Avlsbladet Stensballefrø", nr. 1-12, 1950 & nr. 1, 1951.

Redaktion: FGS, POS